

Slaap kindje slaap

Hebt u het ook gemerkt? Dat we zo langzamerhand in slaap sukkelen? Weer zo lekker suffig worden en knikkebollend het vaste weggetje gaan? Het land van de stilstand in, de geestelijke stilstand, de dooie rust. Er heerst een landerige stemming in Nederland op geestelijk gebied. Een gevoel van malaise krijgt de overhand. Alle durf en frisheid is geweken. Op andere terreinen is 't hetzelfde: in de binnenlandse politiek, de buitenlandse politiek de cultuur-politiek. We durven geen krachtige Christelijke coalitie meer aan; evenmin durven de niet-socialisten het onbekrompen met de socialist te wagen. En zo raakt het regeren op een dood spoor. In de Verenigde Naties onthouden we ons angstvallig als het er op aankomt uit te spreken dat we de rassendiscriminatie in Zuid-Afrika verfoeien. De minister van onderwijs verleent subsidie aan letterkundige tijdschriften. Hij weigert het te geven aan het maandblad Tirade. En een rooms-katholiek kamerlid knikt goedkeurend, want zegt hij, men geeft als fatsoenlijk minister geen subsidie aan een blad, dat geen bepaalde geestelijke achtergrond heeft. Hoort u het? In Nederland mag alleen leven wat een bepaalde geestelijke achtergrond heeft, in een eigen hok zit en achter z'n eigen tralies mistroostig koekeloert naar het andere beestje achter die andere tralies. Al wat men niet direct een etiket kan opplakken, is gevaarlijk en moet dood.

Al wat geestelijk ongrijpbaar en onverstand zich uitsprekt, bewegelijk, levend, verontrust onze zoete slaap en kamerleden zijn er om alle storende geluiden snel buiten het bereik van onze oren te brengen. En hoe onfris en duf denkend in eigen geestelijk kringetje zijn we als in een nota over het onderwijs op Nieuw-Guinea officieel geschreven staat, dat aan de noodzaak van een openbare school aldaar niet ontkomen zal kunnen worden. Stel u voor: we kunnen er aan een openbare school niet ontkomen! Hoe graag hadden we dat gewild; aan welk een kwaad moeten we daar helaas die arme papoeakindertjes bloot stellen. Merkt u wel, hoe benauwend zulk een cultuurpolitiek wordt bedreven in Nederland? We hadden zo rustig allemaal missie- en zendingsschooltjes op dat eiland der paradijsvogels; zo knus onder elkaar. En wat jammer nu, een openbare school! En buiten de politiek, op geestelijk terrein in en buiten de kerken, is het al niet anders. Het is in Nederland zover gekomen dat theologische studenten schuchter gaan protesteren tegen de koehandel, die de synode bedrijft met de benoeming van theologische professoren. Calvinistische studenten moeten de leiders van hun eigen geestelijk wereldje verzoeken één van hun eigen hoogleraren, die op bepaalde punten eens wat anders denkt (hoe durft hij) niets in de weg te leggen, als hij ervan getuigen wil. Rust is het wachtwoord, de richtingen in eigen kring zoet houden, een dot in de mond geven; storende geluiden smoren. En zo slapen we in, slaap kindje, slaap. We hebben het geestelijk leven netjes in drieën verdeeld: de protestanten, de rooms-katholieken en de humanisten. Die humanisten hebben door hun nieuwe optreden eerst wel wat verrassing en verwarring in de gelederen veroorzaakt, maar nu weten we, dat in Nederland het geestelijk leven drie vakjes kent en we krijgen al een zekere routine in de hantering van die drie-deling. Wel is het zo dat Nederland natuurlijk een Christelijke natie is en dat die humanisten verbasterde Christenen zijn, maar we laten ze hier en daar een beetje meedoen in het keurig doodse gangetje van het geestelijk leven in ons land. Er is gewoon een officieel mannetje bijgekomen; er klinkt een officieel woordje meer en zo krijgen we die humanisten ook wel in slaap. En al dat gepraat en geklaag over verzuiling?

Wel 't beste zal zijn dat we er allemaal over gaan klagen, want het is toch ook een verkeerde toestand, dat er niet meer één geestelijke richting bestaat en dat is natuurlijk de onze! Let u maar eens op! Men kan zo langzamerhand niet

meer met goed fatsoen over verzuiling spreken. Want er zijn maar heel weinig mensen, die de schotjes verwensen, omdat de schotjesgeest hun niet aanstaat. Zij verwensen de schotjes alleen maar, omdat zij niet het alleenrecht hebben om ze neer te zetten. De vrije, onafhankelijke geest komt er niet aan te pas. Die geest is juist de ergste vijand en moet zo snel mogelijk worden gekooid. Dat probeert men nu met de humanisten ook; die moeten ook in een hok te slapen gelegd worden. Het lastige is alleen maar, dat die humanisten van nature het land hebben aan hokken en aan slapen. Zij zijn namelijk niet van mening, dat hun levensovertuiging de alleen zaligmakende is. En van het geestelijk leven waar-deren ze bij voorkeur het vrije en onafhankelijke. Ze hebben geen behoefte anderen aan banden te leggen, anderen geestelijk minderwaardig te achten. Ze gaan ervan uit dat de menselijke geest rijk en gevarieerd is, steeds nieuwe vormen zal scheppen, onuitputtelijk. Dat is natuurlijk erg lastig voor de slaperige rust van geestelijk Nederland. Gelukkig zijn die humanisten ook gewone mensen, ge-wone burgers. Wie weet lukt het dus toch ze in een hok te krijgen. Hoe is 't: ik neem aan dat u met mij het geestelijk leven in Nederland saai en slaperig vindt. Ik neem aan dat u met de humanisten onder geestelijk leven actief leven verstaat, met pit en spirit, vrij en niet conform. Helpt u dan een handje mee; laat u de humanisten niet alleen ploeteren om het vrije hoofd boven water te houden. Men wil ze in een hok duwen, een etiket opplakken, braaf dresser en africhten.

Ze willen het niet. Ze spannen alle krachten in niet te verstarren, niet in een vast gangetje te gaan lopen. Voeg er uw kracht bij als de vrije onafhankelijke geest u lief is. Slaap kindje slaap. Het zit ons wel in het bloed. Wij zijn een volk van dijken, kanalen en sluizen. Wij hebben een stuk natuur getemd, ge-organiseerd, geregeld. Wij maakten de wilde zee tam, legden hem aan banden. Vrije stromen werden gekanaliseerd en tussen dijken geklemd. De sluizen en sluisjes houden streng de hand aan de verhouding tussen de verschillende stromen en wateren.

Ook hier regelen de schotten de gang van zaken. Het is net of iets van die natuurbedwinging in onze geest is overgegaan. De geestelijke verhoudingen in Nederland zijn precies gekanaliseerd. Elke stroming heeft zich van flinke dijken voorzien. Een nauwkeurig werkend sluisensysteem regelt het geestelijk verkeer: zoveel mannetjes van geestelijke stroming A op die post en zoveel van stroming B. Een afgewogen hoeveelheid contact, zorgvuldig in verhoudingen opgesteld. Het woord „stroming” is eigenlijk niet juist. Het doet nog teveel denken aan een tijd zonder sluizen en kanalen. Alle stroming is er juist uit. Het water is vlak en tam. Wat er beweegt, beweegt naar de wil van de sluiswachters. In Nederland zijn geestelijke voorgangers en kamerleden van confessionele partijen zulke sluiswachters. De geest in Nederland is helemaal georganiseerd. En toch bestaat het spreekwoord: de geest waait waarheen hij wil. De geest is als de vrije stromende wind. En toch kent de Nederlander de zee, waarop hij zich altijd opnieuw waagt. De wind en de zee: symbolen van de vrije geest en van het on-eindige eeuwige bewegen. Wij vergeten ze maar al te dikwijls. Het geruis van de wind en de stem van de zee worden er niet gehoord. De geest is er star en toonloos. Dat hebben wij ervan gemaakt. Gelukkig berusten niet allen in deze toestand. Gelukkig blijft toch hier en daar de geest waaien waarheen hij wil en ruist stromend voort. Onze hoop moet gevestigd blijven op de mensen, die van wind en zee zijn. Zulke zijn er, ook nu. Meestal bevinden zij zich in hun geestelijke kring aan de buitenkant of op een uitzonderlijke plaats. Zij zijn in staat over de schotjes heen te kijken en de ander te zien. Zij kunnen niet leven zonder liefde voor de vrije onverstarde geest. Men vindt zulke mensen in alle kringen en zij betekenen een verademing in het geestelijk verkeer. Maar het is niet genoeg. De mannen die de leiding hebben zijn zo niet. Zij laten die buitenbeentjes glim-lachend hun gang gaan. Het kan geen kwaad denken zij, zolang wij hoofdmannen van elkaar weten, dat wij sluiswachters zijn en het geestelijk leven in Nederland straf in de hand hebben, het geestelijk leven in ons land zal slaperig en krachte-loos blijven, zo lang hierin geen verandering komt.

Uit het hart van de geestelijke groepen zullen aanvoerders moeten opstaan, die het niet langer kunnen uithouden in de mufte sfeer van tegenwoordig. Zij zullen bezielid zijn door het gevoel elkaar nodig te hebben; niet om de starheid voort te zetten, maar om aan elkaar gewaagd te zijn in een strijdbaar en daardoor vrucht-baar contact zonder angstvalligheid en behoudzucht. Wij zijn daar nog heel ver vandaan. Het is de vraag of het ooit zover zal komen. Maar dat is tevens de vraag of van Nederland ooit geestelijke kracht zal uitgaan in Europa en de rest van de wereld. Op het ogenblik brengen wij geestelijk niet veel in. We geven wel hoog op van de Europese geest en van geestelijke weerbaarheid tegen com-munisme en fascisme. Maar wat is het waard? Niets, zolang we slapen en ge-

routineerde koozitters blijven. Wat dunkt u: maar gewoon doorgaan? Het aan anderen overlaten? Of in eigen kring de bekrompenheid bestrijden, de openheid ten aanzien van anderen eisen, angstvalligheid prijsgeven, zodat de verstarring smelt en het geestelijk leven weer een vrije stroom wordt? Laat maar geen „slaap kindje, slaap” tegen u zeggen. U bent méér waard!

Dr. J. C. BRANDT CORSTIUS

Mededeling aan onze lezers

Het einde van het jaar geeft de administratie altijd weer een grote hoeveelheid extra werk doordat de inning van de abonnementsgelden voor het jaar 1959 weer voor de deur staat. U kunt ons veel werk besparen door het verschuldigde bedrag voor 1959, t.w. f 4,—, vóór 15 januari 1959 op onze post rekening 30.49.60 over te schrijven.

Om het iets aantrekkelijker te maken verloten wij onder hen, die vóór 16 januari 1959 hebben gegireerd een 25-tal kalenders.

Voor uw medewerking onze hartelijke dank.

CENTRAAL BUREAU

KALENDER 1959

Van de mooie en praktische H.V.-kalender voor 1959 is thans nog slechts een beperkte voorraad. Prijs f 2,50.

Bestellingen bij het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht. Postrekening 304960.

STUDIEKOSTEN

Ieder mens moet de gelegenheid hebben te voldoen aan zijn verantwoordelijkheid die voor hem als mens typerend is, d.i. getrouw aan zijn waardebesef, zorg te dragen voor zijn persoonlijke ontplooiing.

De samenstellers van het *Rapport Studiekosten* namen o.m. dit als uitgangspunt bij het behandelen van het vraagstuk van de studiekosten. Prijs f 1,25. Bestellingen bij het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht. Postrekening 304960.

HET WOORD VAN DE WEEK

28 december 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 52

W

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

D. TH. WINTER
ROOSEVELTLAAN 143
AMSTERDAM - Z 2-10
De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

4 Januari	9.45	V.A.R.A.	Nieuwjaarsbrief.
11	„	9.45	„ Verbeeldingskracht en Werkelijkheid, H. G. Cannegieter.
18	„	9.45	„ Nog niet bekend, Prof. dr. G. Stuiveling.
25	„	9.45	„ Door eenzaamheid gebonden, P. W. Kruyswijk.

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4.— p. j., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.

Inhoudsopgave 1958, 11e jaargang

1.	4 (?) januari	Nieuwjaarsbrief van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond
2.	12	Menselijke waardigheid in een massa beschaving (Dr.I.Spetter)
3.	19	Uit één massaal stuk steen (J.C.Brandt Corstius)
4.	26	De griezels en de griet (P.J.S.Swart)
5.	2 februari	De smokkelaar en de douane (C.H.Schonk)
6.	9	Wij zijn niet van één soort (P.Spigt)
7.	16	Het koude en harteloze humanisme (Dr.H.Bonger)
8.	23	De mens en de macht (Prof.Dr.G.Stuiveling)
9.	2 maart	Mr. Iseki (Dr.J.P.van Praag)
10.	9	Ik ben nu eenmaal zo! (H.G.Cannegieter)
11.	16	Levensvreugde (W.C.Koppenberg)
12.	23	Eenvoudige recepten ((Prof.Dr.Libbe van der Wal)
13.	30	Ook Uw stem is geteld (Dr.J.C.Brand Corstius)
14.	7 april	Humanisme voor jonge mensen (Onbekend)
15.	13	Van denken veranderen (Mr.H.B.J.Waslander)
16.	20	De mens van vlees en bloed (Dr.A.L.Constandse)
17.	27	De wereld van morgen voor de jonge humanisten (E.W.Hommes)
18.	4 mei	De prijs der vrijheid (Dr.B.W.Schaper)
19.	11	"Vrouw" of mens (Hella S.Haasse)
20.	18	Levenswijsheid in aforismen (Dr.G.W.Huygens)
21.	25	Waarheid en waarde in godsdienst en humanisme (Prof.J.P.Mazure)
22.	1 juni	Humanisme als een verademing. Ervaringen van de Amerikaanse reis (J.P.van Praag)
23.	8	Een Humanistisch Geestelijk Raadsman onder arbeiders (C.H.Schonk)
24.	15	Mijn zoon moet in dienst (H.Lips)
25.	22	Uitgestoten (P.A.Pols)
26.	29	Het werk van Humanitas (Mr.B.v.d.Waerden)
27.	6(?) juli	"Het leven begint steeds opnieuw"; Humanistische poëzie I (Dr.J.C.Brandt Corstius)
28.	13	De achtergrond van ons werk (Prof.Dr.G.Stuiveling)
29.	20	Vernieuwing (Dr.A.Saalborn)
30.	27	Actualiteit van het verleden (Dr.W.K.Kraak)

31.	3 augustus	"O, vrij te zijn!" Humanistische poëzie II (Dr.J.C.Brandt Corstius)
32.	10	Vogels van diverse pluimage (Dr.D.H.Prins)
33.	17	Een Jood sprong in zee (A.Treurniet)
34.	24	Mag ik dat boek lezen? (F.P.Huygens)
35.	31	Omdat het door moest gaan! Humanistische poëzie III (Dr.J.C.Brandt Corstius)
36.	7 september	Wijsheid en techniek (Dr.V.Schenk)
37.	14	Angst (Prof.Dr.T.T.Ten Have)
38.	21	De eenzame (Mevr.A.J.Groenman-Deinum)
39.	28	Het onredelijk oordeel (Dr.A.Daan)
40.	5 oktober	Alcohol en dorst (Dr.J.P.van Praag)
41.	12	Liefde en haat (Anna Blaman)
42.	19	De nieuwe crematie-regeling (Mr.Dr.H.J.Roethof)
43.	26	Tien jaren Humanistisch Thuisfront, de vlag uit...of niet? (H.J.J.Lips)
44.	2 november	Het Australische cricketteam (J.P.van Praag) Géén lezing;no.45 niet verschenen.
46.	16	Het recht om zichzelf te zijn (Prof.Dr.G.Stuiveling)
47.	23	Het menselijk tekort (Dr.A.L.Constandse)
48.	30	Door de mazen van het net (Dr.J.P.van Praag)
49.	7 december	Tien Jaar Mensenrechten (Dr.B.W.Schaper)
50.	14	Nationalisme en Humanisme (Prof.Dr.J.J.Fahrenfort)
51.	21	De donkere dagen voor Kerstmis (G.Stuiveling)
52.	28	Slaap kindje slaap (Dr.J.C.Brandt Corstius)